

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
CEZARY BANASIŃSKI**

DPR-024-6/06/IBB

KANCELARIA SENATU
BIURO PREZYDIALNE

wpłynęło dn. 20.03.06
nr. 158 podpis. [signature]

Warszawa, dn. 20 marca 2006 r.

**Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej**

SEKRETARIAT

Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 21.03.06, zał. [initials]
nr. 52 podpis. [signature]

Stanisław Piotr Ziembicki

W nawiązaniu do pisma z dnia 22 lutego 2006 roku w sprawie oświadczenia złożonego przez senatora Piotra Ziembickiego podczas 6. posiedzenia Senatu RP w dniu 16 lutego 2006 roku, uprzejmie wyjaśniam co następuje.

W dniu 9 października 2002 r., zostało wszczęte postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy nastąpiło naruszenie przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005 r., Nr 244, poz. 2080) (dalej także: ukik) poprzez ograniczenie abonentom Telekomunikacji Polskiej SA (dalej także: TP, TP SA, operator) możliwości dokonywania opłat za rachunek telefoniczny w kasach Biur Obsługi Klienta. W toku postępowania przeprowadzona została kontrola w TP SA. Wobec braku antymonopolowego charakteru sprawy, w dniu 8 stycznia 2003 r. postępowanie wyjaśniające zostało zamknięte.

Na rozstrzygnięcie przedmiotowego postępowania istotne znaczenie miał fakt, iż ani przepisy prawa cywilnego, ani żadne inne przepisy prawa nie nakładają na wierzyciela (w tym przypadku TP SA) obowiązku utrzymywania punktów, w których można dokonywać płatności na koszt wierzyciela.

Ponadto, ww. postępowanie wyjaśniające wykazało, iż wśród konsumentów wraz z rozwojem rynku wzrasta zainteresowanie konkurencyjnymi formami płatności rachunków, np. poleceniem zapłaty i zleceniem stałym. Pojawiły się również inne rozwiązania jak np. możliwość dokonywania opłat w hipermarketach.

W związku z kwestią braku możliwości dokonywania opłat za rachunki w Biurach Obsługi Klienta (w szczególności z uwagi na zmianę warunków umowy zawartej przez TP SA z Poczta Polska SA, która do dnia 31 grudnia 2005 r. przewidywała pobieranie przez Poczta preferencyjnej stawki opłaty z tytułu płatności rachunków TP SA w wysokości 0,99 zł) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonał wstępnej analizy przedmiotowej sprawy w kontekście ewentualnego naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23 a tej ustawy.

Praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów została zdefiniowana w art. 23 a ukik. Zgodnie z tym artykułem przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów należy rozumieć godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. W ust. 2 art. 23 a ukik wskazane zostały przykładowe zachowania, które mogą zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Są nimi: stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ kodeksu postępowania cywilnego; naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji; nieuczciwa lub wprowadzająca w błąd reklama; inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed działaniami przedsiębiorców, które są sprzeczne z prawem, tj. normami obowiązujących aktów prawnych, zasadami współżycia społecznego oraz dobrymi obyczajami.

Zgodnie z art. 454 par. 1 zd. 2 kodeksu cywilnego (dalej także: k.c.) świadczenie pieniężne powinno być spełnione w miejscu zamieszkania lub w siedzibie wierzyciela w chwili spełnienia świadczenia. Zgodnie z art. 41 k.c. siedzibą osoby prawnej jest miejscowość, w której ma siedzibę organ zarządzający. Organem zarządzającym TP jest Zarząd, którego siedziba znajduje się w Warszawie (adres: ulica Twarda 18). Terenowe oddziały TP SA nie są siedzibą przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego. Jednolite w tym zakresie jest orzecznictwo Sądu Najwyższego¹.

Płatności dokonywane przez klientów TP są świadczeniami o charakterze pieniężnym. Art. 454 par. 1 *in fine* k.c. stanowi, że dług pieniężny wymaga „przesłania” stosownej kwoty pieniężnej wierzycielowi, a zatem dostarczenia jej przez dłużnika na jego koszt i niebezpieczeństwo. Na obciążenie kosztem zwrotu świadczenia pieniężnego dłużnika wskazuje w sposób pośredni regulacja art. 454 kodeksu cywilnego dotycząca sytuacji zmiany przez wierzyciela miejsca zamieszkania lub siedziby po powstaniu zobowiązania. Wówczas to wierzyciel ponosi spowodowaną przez tę zmianę nadwyżkę kosztów. Wykładnia literalna tego przepisu nie pozostawia wątpliwości, że nawet w tym szczególnym przypadku wierzyciel obciążony jest jedynie nadwyżką kosztów, a nie całymi kosztami wynikającymi z konieczności dostarczenia przedmiotu świadczenia. Podobne stanowisko zajął Sąd Antymonopolowy (obecnie: Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów), który w wyroku z dnia 3 marca 1999 r.² orzekł w analogicznej sprawie, gdzie stwierdził, iż „nie można przyjąć, że wymóg pokrywania przez odbiorcę energii kosztów przesłania należności na rachunek dostawcy energii stanowił dla odbiorcy ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju”.

Płatności z tytułu usług telekomunikacyjnych dokonywane na rzecz TP mogą mieć charakter gotówkowy lub bezgotówkowy. Należy wskazać, że TP w warunkach umowy nie narzuca żadnego z tych sposobów płatności jako jedynego możliwego. W związku z tym wybór formy płatności należy do klienta TP.

W przypadku płatności gotówkowej miejscem spełnienia świadczenia, jak wskazano wyżej, jest siedziba przedsiębiorcy w chwili spełnienia świadczenia. W przypadku płatności bezgotówkowych miejscem spełnienia świadczenia może być rachunek bankowy odbiorcy. Należy w tym miejscu wskazać, że wpłata gotówki na rachunek wierzyciela jest, zgodnie z art. 63 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe rozliczeniem gotówkowym.

¹ por. np. uchwałę z dnia 20 listopada 1992 r. (III CZP 138/92; OSNC 1993/6/96), uchwałę z dnia 4 stycznia 1995 r. (III CZP 164/94; OSNC 1995/4/62), uchwałę z dnia 14 lutego 2002 r. (III CZP 81/01; OSNC 2002/11/131).

² sygn. akt XVII Ama 87/98

Rozliczenia bezgotówkowe przeprowadza się w szczególności poleceniem przelewu, poleceniem zapłaty, czekiem rozrachunkowym, karta płatniczą (art. 63 ust. 3 prawa bankowego). Dlatego nie można stwierdzić, że w związku z treścią umowy miejscem spełnienia świadczenia jest siedziba banku, w którym TP ma rachunek bankowy, a zatem wymagać od operatora np. zapewnienia bezpłatnego dokonywania wpłat na ten rachunek, tak jak to ma miejsce w odniesieniu do siedziby w sensie siedziby organu zarządzającego. Stwierdzenie takie mogłoby być możliwe w przypadku gdyby TP SA jako jedyny sposób płatności wskazywała w umowie rozliczenie gotówkowe.

Należy dodać, że zgodnie z umową zawieraną przez TP za dzień zapłaty uważa się dzień wpłaty w urzędzie pocztowym, banku kasie TP lub dokonania płatności przelewem. Za dzień zapłaty uważa się dzień wpływu środków na rachunek TP tylko w przypadku, gdy płatność następuje po dniu określonym na fakturze jako termin jej płatności.

TP zapewnia klientom różne formy płatności, bezpośrednio w kasach, bezgotówkowo na rachunek, gotówkowo na rachunek. W świetle obowiązujących przepisów nie ma podstaw do formułowania obowiązków związanych z utrzymywaniem punktów płatności poza siedzibą przedsiębiorcy. Zarzut taki mógłby zostać postawiony w sytuacji uniemożliwienia przez TP dokonywania płatności w różnych formach. W ocenie UOKiK, niedopuszczalny byłby np. wymóg dokonywania płatności jedynie w siedzibie przedsiębiorstwa, ale także jedynie w kasach przedsiębiorstwa niezależnie od tego, czy byłyby one zlokalizowane w siedzibie, czy też także poza nią.

Zasady konkurencji wymuszają na uczestnikach rynku większą dbałość o klienta, jednak w ocenie UOKiK, wątpliwe jest czy spotykając się na rynku z konkurencją TP nadal utrzymywałaby punkty płatności. Należy bowiem stwierdzić, że likwidacja punktów płatności dokonywana jest nie tylko przez TP, ale także przez innych przedsiębiorców: spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe itp.

Reasumując, w ocenie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, biorąc pod uwagę obowiązujące przepisy i orzecznictwo, działanie TP SA polegające na likwidacji punktów płatności nie może być przedmiotem postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z uwagi na brak elementu bezprawności działania.

Z wyrazami szacunku
